

Список використаних джерел

1. Полторацький О. Б. Кримінально-правова характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : монографія. Луганськ : Промдрук, 2013. 360 с.
2. Полторацький О. Б. Кримінально-правова характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : монографія. Луганськ : Промдрук, 2013. 360 с.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. Т. 1 / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. 3-тє вид., переробл. та доп. Київ : Алерта; КНТ; Центр учбової літератури. 2009. 964 с.
4. Закон України від 28 листопада 2002 року № 249-IV «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» // Відомості Верховної Ради України. 2003. 3 січ. № 1. Ст. 2.

Ступницький В. П.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
доцент **Акімов М. О.**

БУЛІНГ В УКРАЇНІ

Останнім часом проблема булінгу у світі набуває все більшого поширення, оскільки у всьому світі підлітки стають жорстокішими, агресивнішими та чинять все більше тиску один на одного. Україна не є виключенням.

Згідно зі ст. 16 Конвенції ООН про права дитини, остання має право на захист від незаконного посягання на її честь і гідність. Тому головним обов'язком держави є вжиття усіх заходів соціального, адміністративного, кримінально-правового та іншого характеру з метою надання дитині права на повноцінний та гармонійний розвиток особистості [1].

Для нашого сприйняття поняття «булінг» є незвичним, оскільки походить з англійської «bully» та означає «хуліган», «забіяка», «людина, яка використовує свою силу і владу, щоб налякати, або заподіяти шкоду слабшим людям». Англійське слово «bullying» означає агресивну поведінку однієї людини, яка має вищий статус, відносно іншої людини, яка має нижчий статус, з метою заподіяти їй моральну або фізичну шкоду, принизити її, в такий спосіб утвердивши свою владу.

Науковці по-різному тлумачать термін «булінг». Зокрема, Д. Ольвеус сформулював визначення булінгу в середовищі дітей і підлітків, яке стало

загальноприйнятим, – це навмисна, систематично повторювана агресивна поведінка, що ґрунтується на нерівності соціальної або фізичної сили [2, с. 78]. На думку Х. Леймана, булінг – це соціальна взаємодія, через яку одна людина (іноді декілька) зазнають нападів іншої людини (іноді декількох) майже щодня впродовж тривалого періоду (декількох місяців), що викликає у жертви стан безпомічності і виключення з групи [3, с. 127].

Відповідно до Закону України від 18 грудня 2018 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» булінг (цькування) – це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [4]. Відповідальність за вчинення даного діяння передбачена статтею 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Вітчизняні суди вже неодноразово розглядали справи про булінг (цькування). Так, Рівненський міський суд Рівненської області у справі № 569/8467/19 встановив, що з початку 2019 року ОСОБА_2 систематично вчиняв діяння, які полягали у фізичному та психологічному насильстві відносно однокласників, учнів 3-В класу Рівненської гуманітарної гімназії, що завдало шкоди психічному здоров'ю малолітніх учнів, відповідно висновку комісії з розгляду випадків булінгу від 20.03.2019 року. У підсумку ОСОБА_1 (батька ОСОБА_2) було визнано винним за ч. 3 ст. 173-4 КУпАП та призначено адміністративне стягнення у вигляді штрафу [5]. Святошинський районний суд м. Києва у справі № 759/6340/19 встановив, що ОСОБА_2 (учень 7 класу гімназії № 287 м. Києва) вчинив булінг сексуального характеру із застосуванням засобу електронної комунікації відносно ОСОБА_3 (учениці 8 класу), чим могла бути заподіяна шкода її психологічному здоров'ю. В результаті розгляду справи ОСОБА_1 (мати ОСОБА_2) визнали винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 173-4 КУпАП, та наклали на неї адміністративне стягнення у виді штрафу [5].

Невід'ємним наслідком поширення булінгу в дитячому середовищі є перехід до агресивних дій, які носять вже явно злочинний характер. Таким чином було б доцільніше з метою запобігання подібних проявів притягувати винних у булінгу до кримінально-правової відповідальності. Діяння, що вчиняються ними, мають певну подібність із ст. 127 Кримінального кодексу України «Катування», тобто умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії,

скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також для залякування чи дискримінації його або інших осіб.

Булінг з об'єктивної сторони полягає у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого. Відтак слід вважати, що винна особа цілком усвідомлює суспільну небезпеку своєї поведінки та її можливі наслідки. Не може не усвідомлювати вона і мету таких діянь – залякування, дискримінація за певною ознакою, намагання покарати потерпілого за певні діяння, вчинені раніше. Викладене цілком відповідає об'єктивній стороні злочину катування.

Як свідчать психологічні дослідження, нині у підлітків у віці 11-14 років спостерігається стійкий рівень соціалізації. Такі особи здатні усвідомлювати не тільки фактичний характер своєї поведінки, але і її соціальне значення, нести відповідальність за свої дії, у повній мірі розуміти суспільну небезпеку та протиправність деяких вчинків. Особи, які володіють вказаними властивостями, повинні належним чином відповідати за свої протиправні дії. Тому, враховуючи положення ч. 1 ст. 22 КК України, варто було б віднести булінг до діянь, за які відповідальність має наставати з 14 років.

Отже, булінг – явище, що може виникнути у сталих дитячих колективах, стосується всіх його учасників і впливає на них, призводячи до порушення освітньо-виховного процесу, викликаючи тривалі наслідки для особистості та її нормального розвитку. Відповідальність за дані діяння повинні нести як батьки за неналежне виховання, так і діти-агресори та діти-свідки булінгу. З огляду на викладене є доцільним криміналізувати булінг як різновид катування та знизити вік кримінальної відповідальності за це діяння до 14 років.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
2. Плутицька К. М. Підходи до розуміння булінгу як форми шкільного насильства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2017. № 29. Т. 2. С. 78–80.
3. Лушпай Л. І. Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення (на прикладі досвіду середніх загальноосвітніх шкіл Великої Британії). *Українознавчий альманах*. 2010. Вип. 4. С. 126–131.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19>.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82295855>.